

Aleksandra Nocoń

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Finansów i Ubezpieczeń
Katedra Bankowości i Rynków Finansowych
aleksandra.nocon@ue.katowice.pl

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA JEDNOSTEK KULTURY

Streszczenie: Funkcjonowanie jednostek kultury w głównej mierze jest determinowane formą pozyskiwania przez nie źródeł finansowania na prowadzenie bieżącej działalności lub realizację projektów celowych. Wydatki na finansowanie jednostek kultury stanowią niespełna 1% łącznych wydatków budżetu państwa. Brak dostatecznej informacji i wiedzy o sposobach oraz formach pozyskiwania środków przez jednostki kultury sprawia, iż coraz mniej inicjatyw jest podejmowanych w celu upowszechniania kultury w Polsce.

Celem opracowania jest wskazanie źródeł finansowania jednostek kultury, a więc sposobów i metod poszukiwania środków na popularyzację kultury i dziedzictwa narodowego, w tym również tradycji i folkloru Polski. W pracy wskazano miejsce środków na finansowanie kultury w budżecie państwa, przedstawiono zmiany, jakie dokonały się w ostatnich latach w zakresie przepisów regulujących przekazywanie dotacji instytucjom kultury, jak również zaprezentowano źródła finansowania jednostek kultury na przykładzie województwa śląskiego.

Słowa kluczowe: budżet państwa, budżet samorządu terytorialnego, finanse instytucji kultury, źródła finansowania jednostek kultury.

Wprowadzenie

Budżet państwa to scentralizowany fundusz publiczny, służący gromadzeniu środków pieniężnych w związku z funkcjami państwa [Owsiak, 2013, s. 103-104]. To również plan finansowy, uchwalany na okres jednego roku kalendarzowego przez sejm w formie ustawy budżetowej, zawierający ustawowo określone źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa, opracowany w terminach i na warunkach określonych w ustawie przez Radę Ministrów i wykonywa-

ny pod jej kierunkiem. Budżet państwa jest aktem prawnym, składającym się z części, których dysponentami są ministrowie poszczególnych resortów w rządzie. Klasyfikację części budżetowych określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (Dz. U. Nr 211, poz. 1633 ze zm.). Na tej podstawie dysponentem części budżetu poświęconej kulturze (część budżetowa nr 24, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego) jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Jest on odpowiedzialny za przygotowanie projektu założeń budżetowych na dany rok budżetowy, dotyczący publicznego sektora kultury.

Środki przeznaczane z budżetu państwa corocznie na finansowanie kultury wydają się każdego roku niewystarczające, by zaspokoić potrzeby wszystkich instytucji kultury oraz ich działalność kulturalną. W maju 2011 r. został podpisany obywatelski Pakt dla Kultury (przygotowany przez ruch społeczny Obywatele Kultury), w którym postulowano podniesienie kwoty przeznaczanej na finansowanie kultury do 1% całego budżetu. Było to efektem wskazań samych polityków, którzy podkreślali konieczność podniesienia środków na kulturę.

Wiele działań postulowanych w Pakcie dla Kultury zostało podjętych we wcześniejszych latach przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Między innymi zwiększono znaczenie Programów Ministra KiDN (najważniejszego źródła finansowania przedsięwzięć kulturalnych), opracowano Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego, w 2007 r. został uruchomiony pierwszy program finansowania cyfryzacji dóbr kultury, w 2010 r. ustanowiono Wieloletni Program Rządowy „Kultura+”, a 1 stycznia 2012 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

Finanse dla samorządowych instytucji kultury oraz finansowanie projektów kulturalnych jest również zapisane w budżetach jednostek samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym. Środki są przeznaczane na działania w dziedzinie kultury, realizowane przez różne podmioty, w tym organizacje pozarządowe. W 2010 r. jednostki samorządu terytorialnego zwiększyły wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w stosunku do roku poprzedniego o ponad 10%.

1. Nowe zasady finansowania jednostek kultury

W 2011 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, dotycząca przepisów regulujących przekazywanie dotacji instytucjom kultury oraz zastąpienie planów działalności – planami

finansowymi podlegającymi reżimowi Ustawy o finansach publicznych. Ustawa z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 207, poz. 1230) wprowadza istotne zmiany w zakresie finansowania instytucji kultury. Dotychczasowe regulacje nie precyzowały, czy dotacja przyznawana dla instytucji kultury lub podmiotu prowadzącego działalność kulturalną (w tym organizacji pozarządowej) jest dotacją celową czy podmiotową. Po wejściu w życie nowelizacji z budżetu państwa będzie możliwe otrzymanie dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji, a nie jak uprzednio – na wydatki inwestycyjne. Dotacje podmiotowe będą natomiast przekazywane instytucjom kultury jedynie przez organizatora (np. gminy) na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów. Organizator może też przekazać instytucji kultury dotację celową na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji oraz na realizację wskazanych zadań i programów.

Wprowadzane zmiany obejmują również zasady gospodarki finansowej instytucji kultury. Dotychczasowy plan działalności instytucji, zatwierdzany przez dyrektora instytucji, zostanie zastąpiony przez plan finansowy, który dyrektor będzie ustalał. Zmiana ta ma za zadanie dostosować zasady gospodarki finansowej do wymogów Ustawy o finansach publicznych. Zgodnie z art. 31 Ustawy o finansach publicznych w skład planu będą wchodzić:

- 1) przychody z prowadzonej działalności,
- 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
- 3) koszty, w tym:
  - a) wynagrodzenia i składki od nich naliczane,
  - b) płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań,
  - c) zakup towarów i usług,
- 4) środki na wydatki majątkowe,
- 5) środki przyznane innym podmiotom,
- 6) stan należności i zobowiązań na początek i koniec roku,
- 7) stan środków pieniężnych na początek i koniec roku.

Zmiany w zakresie przychodów i kosztów będą tym samym wymagać dokonania zmian w rocznym planie finansowym instytucji kultury.

Zawężono także ustawowy katalog przychodów instytucji kultury. Z chwilą wejścia w życie nowelizacji będą się na niego składać: przychody z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego, przychody z najmu i dzierżawy składników majątkowych, dotacje podmiotowe i celowe z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego oraz środki otrzymane

od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł. Należy podkreślić, iż do przychodów będą się również wliczać wpływy ze sprzedaży zabytków. Ponadto fundusz instytucji kultury, który odzwierciedla wartość majątku instytucji, będzie odpowiadać wartości mienia wydzielonego instytucji.

Nowelizacja wprowadza też zmiany w Ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późn. zm.). Zakres zadań objętych mecenatem państwa, na które jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymać dotacje oraz sposób i tryb ich przyznawania, będzie określać minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a nie jak uprzednio Rada Ministrów.

2. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego a budżet państwa

W latach 2008-2014 na kulturę przeznaczono 23,1 mld zł ze środków budżetu państwa, funduszy celowych, wieloletnich programów rządowych oraz środków europejskich. Polska jest liderem w absorpcji środków europejskich przeznaczonych na kulturę. Podstawę gospodarki finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2013 r. stanowiła Ustawa z dnia 27 września 2013 r. (Dz. U. z 14 października 2013 r. poz. 1212) o zmianie ustawy budżetowej na 2013 r. (z dn. 25 stycznia 2013 r.; Dz. U. z 5 lutego 2013 r. poz. 169). Nowelizacja ustawy budżetowej określała dochody i wydatki budżetowe dla części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (por. tabela 1).

Tabela 1. Dochody i wydatki budżetowe dla części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2013 r.

Dochody 16 455 tys. zł
Wydatki, w tym: 2 780 440 tys. zł
a) wydatki bieżące: 2 248 118 tys. zł
1. Dotacje 1 552 667 tys. zł
2. Świadczenia na rzecz osób fizycznych 11 487 tys. zł
3. Wydatki bieżące jednostek budżetowych 920 964 tys. zł
b) wydatki majątkowe 250 614 tys. zł
c) wydatki na finansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej 44 708 tys. zł

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego [2013, s. 2].

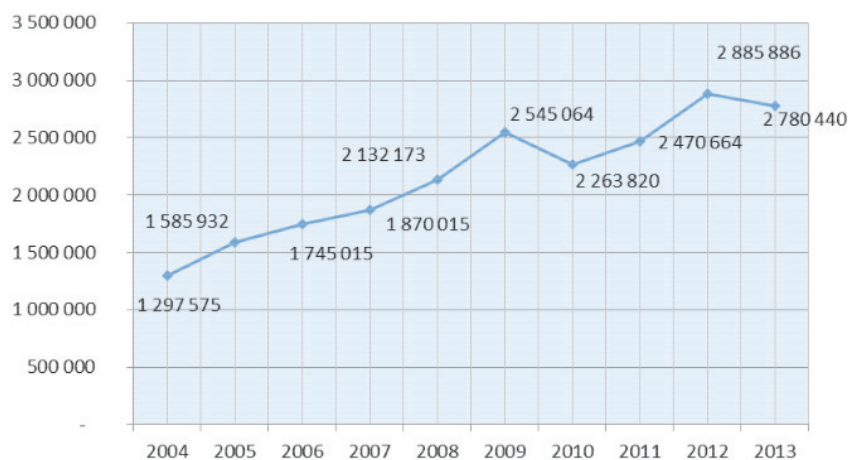
W strukturze dochodów i wydatków budżetu państwa na 2013 r. wielkości określone ustawą dla cz. 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, stanowiły znikome wielkości. Udział dochodów cz. 24 w dochodach budżetu państwa wynosił 0,006% (przy 0,002% w 2012 r., 0,005% w 2011 r., 0,002% w 2010 r., 0,002% w 2009 r.). Udział wydatków cz. 24 w wydatkach budżetu państwa wynosił z kolei 0,85% (przy 0,88% w 2012 r., 0,79% w 2011 r., 0,75% w 2010 r., 0,73% w 2009 r.) [Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 2013, s. 2]. Rysunek 1 przedstawia zmiany w wielkości planowanych wydatków na przestrzeni lat 2004-2013. Należy podkreślić, iż od 2004 r. (z wyjątkiem lat 2007 i 2008) udział planowanych wydatków na kulturę w ogóle budżetu państwa wzrastał, co z punktu widzenia jednostek kultury jest zjawiskiem pozytywnym.

Rys. 1. Udział planowanych wydatków cz. 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w ogólnych wydatkach budżetu państwa w latach 2004-2013

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego [2013, s. 3].

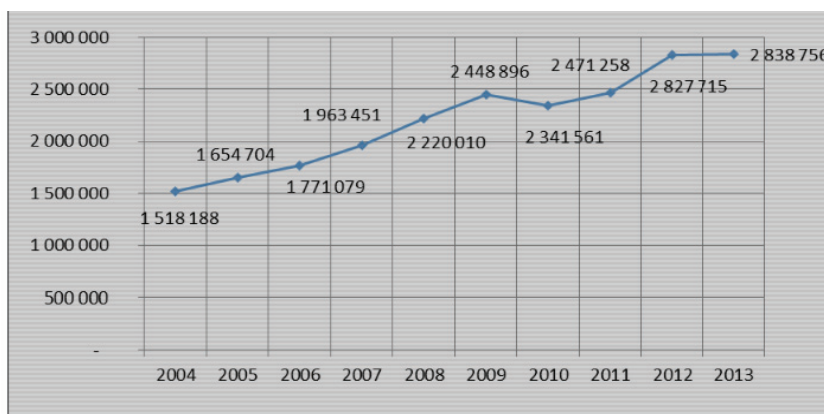
W ujęciu nominalnym planowane wydatki budżetu państwa na działalność kulturalną oraz ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2004-2013 z roku na rok wzrastały (z wyjątkiem lat 2010 oraz 2013) – por. rys. 2. Spadek planowanych wydatków nominalnych w 2010 r. wynikał z wyodrębnienia budżetu środków europejskich z budżetu państwa. Spadek wydatków w 2013 r. był z kolei rezultatem nowelizacji ustawy budżetowej.

Rys. 2. Planowane nominalne wydatki budżetu państwa cz. 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w latach 2004-2013 (w tys. zł)

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego [2013, s. 3].

Analizując sprawozdania Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zauważa się także, iż w ciągu ostatniej dekady (z wyjątkiem lat 2009 i 2012) rzeczywiste wydatki poniesione na kulturę były wyższe od ich planowanych nominalnych wielkości, szacowanych na podstawie prognoz i wskazywanych w ustawach budżetowych (por. rys. 3). Co więcej, wzrastają nie tylko wydatki budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, ale rośnie również udział wydatków budżetu państwa w ogólnych nakładach na kulturę w ich ujęciu łącznym (wydatków budżetu państwa i wydatków samorządów terytorialnych).

Rys. 3. Wykonanie wydatków cz. 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w latach 2004-2013 (w tys. zł)

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego [2013, s. 26].

3. Źródła finansowania jednostek kultury w województwie śląskim

Instytucje kultury, poza środkami bezpośrednio z budżetu państwa, mogą również otrzymywać dotacje z budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Środki te wydatkowane są na pokrycie kosztów działalności statutowej, zgodnie z art. 12 Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. 2001 r. Nr 13, poz. 123 z późn. zm.). Dotacja ta ma charakter dotacji podmiotowej. Istnieje także możliwość udzielenia przez jednostkę samorządu terytorialnego dotacji celowej dla instytucji kultury na realizację określonej inwestycji. Zgodnie z art. 28 ust. 1b Ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, jednostki samorządu terytorialnego mogą udzielać ze swoich budżetów dotację na wydatki inwestycyjne państwowym instytucjom kultury. Tym bardziej, iż zapewnienie niezbędnych środków do prowadzenia działalności instytucji kultury należy do obowiązków jednostki samorządu terytorialnego. Warunkiem jednak do przyznania takiej dotacji jest, aby zadanie inwestycyjne, na które udzielana jest dotacja, było związane z działalnością instytucji kultury, do realizacji której została ona utworzona.

Uzyskanie dotacji na zadania inwestycyjne od jednostki samorządu terytorialnego nie wyklucza też otrzymania przez instytucję kultury dotacji celowej na zadania bieżące. Zakres otrzymywanej dotacji będą jednak wyznaczać nie tylko zadania własne jednostki samorządu terytorialnego, ale przede wszystkim statut instytucji, który przesądza o zakresie jej zadań. Jednostka samorządu terytorialnego może również zlecać instytucji dodatkowe zadania czy imprezy, na które przekazuje dotacje, ale muszą się one mieścić w ramach szeroko ujętej działalności kulturalnej. W przypadku dotacji celowej – inaczej niż w sytuacji dotacji podmiotowej – jej udzielenie będzie poprzedzała umowa z instytucją kultury, która występuje tutaj jako samodzielny, niezależny od organizatora podmiot prawa, a w jej imieniu działa dyrektor. Umowa o dotację celową jest warunkiem jej udzielenia i przekazania. Obligatoryjnie będzie ona zawierała elementy, o których mowa w art. 250 Ustawy o finansach publicznych. Może także obejmować inne postanowienia niewskazane w tym przepisie, jak choćby określenie zagadnienia kontroli wykorzystania dotacji, czy zasad i terminów złożenia sprawozdania końcowego i rozliczenia z jej wykorzystania. Ważne jest, aby instytucja zaczęła dokonywać wydatków na poczet dotacji nie wcześniej, niż z dniem podpisania umowy. Ponadto należy wziąć pod uwagę, aby dzień zapłaty faktury gotówką lub przelewem nastąpił w terminie obowiązywania umowy, a nie po jej zakończeniu. Wydatki zapłacone po okresie obowiązywania umowy, jak i poniesione

na zadanie dotowane przed podpisaniem umowy z własnych środków, a następnie refundowane z dotacji, mogą bowiem nie zostać przez organizatora uwzględnione w rozliczeniu.

W przeciwieństwie do dotacji podmiotowej instytucja kultury w ramach dotacji celowej musi jasno i precyzyjnie określić cel jej wydatkowania. Nie może to być cel ogólny – statutowy, związany z jej bieżącą działalnością. W dotacji celowej cel jej wykorzystania powinna precyzyjnie określać umowa. Dotacja niewykorzystana w terminie określonym umową podlega natomiast zwrotowi do budżetu organizatora w terminach określonych w art. 251 Ustawy o finansach publicznych. Jeżeli instytucja kultury dotacji nie zwróci lub pobrała ją nienależnie albo wydatkowała niezgodnie z celem, wynikającym z umowy, będzie musiała zapłacić odsetki. Odsetki zapłaci również w sytuacji, gdy kwotę niewykorzystaną w okresie roku budżetowego lub w przypadku umów całorocznych, nie wydaną do końca roku zwróci po ustawowym terminie zwrotu określonym w art. 251 ust. 1 i 2 Ustawy o finansach publicznych. Co ważne, za wykorzystanie dotacji niezgodnie z jej przeznaczeniem określonym w umowie nie można już wykluczyć instytucji kultury z prawa ubiegania się o jakiegokolwiek dotacje na 3 lata. Przepis ten bowiem przestał obowiązywać z dniem 1 stycznia 2010 r.

Przykłady konkursów o dotacje dla instytucji kultury województwa śląskiego, finansowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego – Miasto Katowice, przedstawia tabela 2.

Przedmiotem dofinansowania były więc te inicjatywy, które w szerokim rozumieniu są związane z podtrzymywaniem i upowszechnianiem tradycji narodowej, pielęgnowaniem polskości oraz rozwojem świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, odnoszące się do kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Jednocześnie w tych ramach mieści się również finansowanie działań i projektów instytucji upowszechniających polską tradycję oraz folklor, w tym domów kultury oraz zespołów folklorystycznych. Uzyskanie dofinansowania umożliwia tym jednostkom finansowanie kosztów organizacji projektów muzyczno-tanecznych związanych z tematyką konkursu, zakup strojów oraz instrumentów, wyposażenia chóru oraz tancerzy, jak również wszelkich innych wydatków poniesionych w związku z realizacją zwycięskiego projektu.

Tabela 2. Przykłady konkursów o dotacje dla instytucji kultury w województwie śląskim

Organizator	Przedmiot konkursu	Przedmiot dofinansowania	Miejsce realizacji oraz adresaci projektów objętych dotacją	Wartość dotacji	Termin realizacji projektu
Prezydent Miasta Katowice	O udzielenie dotacji z budżetu Miasta Katowice podmiotom uprawnionym w formie wsparcia na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie: Inicjatyw kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej • kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego 	Projekty muszą dotyczyć realizacji zadań na terenie Miasta Katowice, a także na rzecz Miasta Katowice oraz jego mieszkańców	246 500 zł	01.09.2014- -15.11.2014
Prezydent Miasta Katowice	O udzielenie dotacji z budżetu Miasta Katowice podmiotom uprawnionym w formie wsparcia na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie: Lata w mieście, festynów środowiskowych	<ul style="list-style-type: none"> • podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej • kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego 	Projekty muszą dotyczyć realizacji zadań na terenie Miasta Katowice, a także na rzecz Miasta Katowice oraz jego mieszkańców	77 500 zł	01.09.2014- -20.10.2014
Prezydent Miasta Katowice	O udzielenie dotacji z budżetu Miasta Katowice podmiotom uprawnionym w formie wsparcia na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie: Edukacji regionalnej	<ul style="list-style-type: none"> • podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej • kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego 	Projekty muszą dotyczyć realizacji zadań na terenie Miasta Katowice, a także na rzecz Miasta Katowice oraz jego mieszkańców	18 500 zł	01.09.2014- -15.11.2014
Prezydent Miasta Katowice	O udzielenie dotacji z budżetu Miasta Katowice podmiotom uprawnionym w formie wsparcia na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie: Edukacji kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej • kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego 	Projekty muszą dotyczyć realizacji zadań na terenie Miasta Katowice, a także na rzecz Miasta Katowice oraz jego mieszkańców	47 500 zł	01.09.2014- -15.11.2014
Prezydent Miasta Katowice	O udzielenie dotacji z budżetu Miasta Katowice podmiotom uprawnionym w formie wsparcia na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie: Promocji kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej • kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego 	Projekty muszą dotyczyć realizacji zadań na terenie Miasta Katowice, a także na rzecz Miasta Katowice oraz jego mieszkańców	117 500 zł	01.09.2014- -15.11.2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Urzędu Miasta Katowice oraz biuletynu informacji publicznej.

Konkursy, w których jednostki kultury mogą pozyskać kapitał na swoją działalność, ogłasza także Zarząd Województwa Śląskiego. W 2011 r. został zorganizowany otwarty konkurs ofert na zadania publiczne województwa śląskiego w dziedzinie kultury w 2011 r. [www1]. Dofinansowane projekty musiały być zgodne z zapisami „Strategii rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006-2020”. Termin realizacji projektów określono w terminie od 28 kwietnia 2011 r. do 10 grudnia 2011 r. Podkreślono również, iż priorytetowo będą traktowane projekty mające na celu upamiętnienie i upowszechnianie wiedzy o Powstaniach Śląskich, ze szczególnym uwzględnieniem III Powstania oraz upamiętnienie i upowszechnianie wiedzy o życiu i twórczości Czesława Miłozza w ramach obchodów „Roku Miłozza”. Do konkursu zostały dopuszczone instytucje kultury, posiadające jeden z poniższych statutów:

1. Organizacje pozarządowe w rozumieniu Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. nr 96 z 2003 r. poz. 873 z późn. zm.).
2. Osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego.
3. Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
4. Spółdzielnie socjalne.
5. Spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców akcjonariuszy, pracowników.

Łączna wartość dofinansowania w konkursie wynosiła 1 300 000 zł. Określono również rodzaje zadań, jakie mogą zostać dofinansowane w ramach tego konkursu przez Zarząd Województwa Śląskiego (por. rys. 4). Jest to finansowanie: edukacji do kultury, dostępu do kultury – mobilnej kultury, wspierania twórców oraz wydarzeń kulturalnych o szczególnym znaczeniu dla regionu. Tym samym, projekty mające na celu popularyzację polskiej tradycji i folkloru wpisują się niemal w każdą grupę zadań, określoną przez Zarząd Województwa Śląskiego.

1. Edukacja do kultury

- Programy zapoznające z różnymi dziedzinami sztuk, np. jak powstaje dzieło, historia dyscyplin artystycznych.
- Upowszechnianie sztuki współczesnej poprzez m.in. publikacje, konferencje, warsztaty, wystawy.
- Szkolenia menedżerskie – pomysł, realizacja, projekt.
- Seminaria, sesje i warsztaty ukierunkowane na nowe formy uczestnictwa w kulturze.
- Prace badawcze w obszarze kultury.
- Programy mające na celu kształtowanie potrzeb kulturalnych.

2. Dostęp do kultury – mobilna kultura

- Docieranie z ofertą kulturalną do miejsca zamieszkania odbiorcy, ze szczególnym uwzględnieniem terenów leżących poza obszarami zurbanizowanymi.
- Wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego.
- Programy kulturalne dla środowisk defaworyzowanych.
- Wydawanie niskonakładowych i niekomercyjnych publikacji.

3. Wspieranie twórcy

- Konkursy na nowe dzieła.
- Programy wspierające rozwój krytyki artystycznej.
- Programy mające na celu współpracę środowisk twórczych z biznesem i jego otoczeniem.
- Programy mające na celu wykorzystanie potencjału twórców w kształtowaniu przestrzeni publicznej.
- Szkolenia dla środowisk twórczych, np. marketing, zarządzanie promocją itd.
- Promocja dobrych praktyk.

4. Wydarzenia kulturalne o szczególnym znaczeniu dla regionu

- Pielęgnowanie różnorodności kulturowej regionu, jego tożsamości lokalnych.
- Organizowanie przedsięwzięć związanych tematycznie z ważnymi rocznicami dla regionu i kraju.
- Organizowanie lub uczestnictwo w festiwalach, przeglądach, prezentacjach, wystawach, konkursach, plenerach, warsztatach o znaczeniu co najmniej regionalnym.
- Promocja regionu poza jego granicami ze szczególnym uwzględnieniem regionów partnerskich województwa śląskiego.

Rys. 4. Rodzaje zadań dofinansowywanych w konkursie Zarządu Województwa Śląskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o konkursie Zarządu Województwa Śląskiego: [www1].

Z perspektywy finansowania przedsięwzięć folklorystycznych oraz osiągnięć w ich realizacji należy również zwrócić uwagę na konkursy bądź nagrody, ogłaszane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Są one kierowane nie tylko do jednostek kultury z województwa śląskiego, ale do wszystkich podmiotów o tym profilu działalności z całej Polski. Ważnym uwagi jest nagroda im. Oskara Kolberga przyznawana od 1974 r. Honoruje ona całokształt działalności i wyróżnia wybitne osiągnięcia w dziedzinie kultury ludowej. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego sprawuje patronat oraz jest głównym fundatorem nagród i wyróżnień honorowych. Organizatorem Nagrody jest Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze, Oddział Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu. Nagrody (w postaci dyplomu, medalu projektu Anny Jarnuszkiewicz

oraz gratyfikacji pieniężnej) przyznawane są raz w roku, około dwunastu laureatom w dziedzinach twórczości artystycznej indywidualnej (sztuk plastycznych, literatury ludowej, muzyki instrumentalnej, śpiewu, tańca), kapelom i zespołom folklorystycznym oraz w dziedzinie działalności badawczej, dokumentacyjnej, animacji i upowszechniania kultury ludowej. Nagrody honorowe wyróżniają osiągnięcia osób, instytucji i organizacji wspierających rodzimą kulturę. Uroczystość wręczenia nagród odbywa się w Zamku Królewskim w Warszawie. Wnioski o przyznanie nagrody mogą składać instytucje kultury, organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego, związki i stowarzyszenia twórcze i kulturalne. Wnioski należy składać do dnia 31 marca każdego roku [www2].

Podsumowanie

Pozyskiwanie środków na sfinansowanie inicjatyw kulturalnych wymaga systematycznego monitorowania i poszukiwania programów oraz konkursów, ogłaszanych na szczeblu centralnym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a na szczeblu samorządowym – przez jednostki samorządu terytorialnego. Aby uzyskać dofinansowanie określonych projektów, należy każdorazowo zapoznać się ze szczegółowymi warunkami oraz regulaminem przygotowania wniosku. Rzetelność, dokładność, pomysłowość oraz innowacyjność podlega bowiem ocenie. W drodze konkursu dofinansowanie uzyskują tylko wnioski najbardziej ciekawe, jednocześnie spełniające wymogi zarówno formalne, jak i merytoryczne. Należy jednak zwrócić uwagę, iż zwykle konkursy regionalne bądź lokalne umożliwiają dofinansowanie pewnej części kosztów projektu. Jednostka kultury musi więc posiadać również pewną część środków własnych na współfinansowanie przedsięwzięcia.

Literatura

Owsiak S. (2013), *Finanse publiczne – teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2013), *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w części 24 i Dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego za 2013 rok*, Warszawa, maj.

[www1] http://www.slaskie.pl/strona_n.php?jezyk=pl&grupa=42&id=398&id_menu=289 (dostęp: 9.11.2014).

[www2] <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/kultura-i-dziedzictwo/nagrody-i-wyroznienia/nagrada-im-oskara-kolberga.php> (dostęp: 15.11.2014).

SOURCES OF FUNDING OF CULTURE UNITS

Summary: The functioning of culture units is mainly determined by the form of obtaining source of funding to conduct current activity or implementation of targeted projects. The expenditure on the financing of culture units are less than 1% of the total state budget. Lack of appropriate information and knowledge about methods and forms of fundraising by culture units makes it less initiatives or events are organized to disseminate culture in Poland.

The main aim of the study is to identify the sources of financing of culture units, so that ways and methods of searching for funds to popularize the culture and national heritage, including the Polish tradition and folklore. The study indicated the place of the financing of culture in the state budget, presented the changes that have occurred in recent years in terms of regulations about the transfer of subsidies to cultural institutions, as well as pointed out the sources of financing of culture units on the example of Silesian region.

Keywords: state budget, local government budget, finance of cultural institutions, sources of financing of culture units.